

Lagt til rættis: Vilmund Jacobsen

Lífsstíllur kann verða ein orsök

Títteleikin av bróstkrabba er munandi størri í USA, Kanada og Norðurevropa enn í Asiu og Afrika

Vandin fyri bróstkrabba tykist hava nakað við lífsstílin í vestara parti av heiminum at gera, tá vandin eisini økist, um fólk flyta úr eitt nú Asia til USA.

Broyttu vanarnir hjá kvinnum seinastu ártíggjuni í okkara parti av heiminum benda á, at vandin fyri menning av bróstkrabba er øktur.

Samlaða nøgðin av østrogeini, sum ein kvinna kemur út fyri í lívinum, hevur týðning fyri, um hon mennir bróstkrabba.

Østrogen er sum kunnugt eitt kvinnuligt kynshormon.

Tess meira østrogen-jú, størri verður vandin. Økta nøgðin kann viðvirka til, at vanligar kyknur í bróstinum verða umgjørdar til krabbakyknur.

Allar kvinnur framleiða østrogen, og hetta er náttúrligt og eisini neyðugt fyri, at likamið kann fungera.

Men, ymiskir tættir, sum hava við vesturlendskan lífsstíl at gera, kunnu ávirka nøgðina av østrogeini í blóðinum á negatívan hátt.

Menning av krabbameini hevur tó altíð eina osøk í fleiri ymiskum tættum, sum hava við arvaeginleikar, lífsstíl og umhvørvi at gera.

Kvinnur, sum drekka alkohol, eru í øktum vanda fyri at menna bróstkrabba samanborið við kvinnur, sum ikki drekka.

Vandin veksur so hvørt, sum meira alkohol verður drukkið,

og vandin er hin sami, antin talan er um øl, vín ella brennivín.

Flestu kanningar vísa, at vandin veksur fyri hvønn lítlan, sum drukkin verður, og ein lítil svarar í hesum føri til eitt glas av víni, eina vanliga øl - ella 4 cl. av brennivíni.

Fyri kvinnur, sum ikki eru komnar í skiftisárini, veksur vandin við fimm prosentum fyri hvønn lítlan - og fyri kvinnur eftir skiftisárini veksur vandin við níggju prosentum fyri hvønn lítlan.

Hetta merkir eitt nú, at ein kvinna eftir skiftisárini, sum drekkur eitt glas av víni hvønn dag, er í níggju prosent størri vanda fyri at menna bróstkrabba samanborið við kvinnu í sama aldri, sum ikki drekkur.

Tað er av fleiri orsøkum, at alkohol veksur um vandan fyri at menna bróstkrabba.

Alkohol veksur um nøgðina av østrogeini í blóðinum hjá øllum kvinnum, og ein veksandi nøgð av østrogeini setir kvinnur í ein størri vanda fyri at menna bróstkrabba.

Harafturat er alkohol flokkað sum eitt krabbameinselvandi evnið.

Granskarar halda, at alkohol er orsök til trý prosent av øllum bróstkrabbatilburðum í Evropa.

Kelda: www.cancer.dk
vilmund@sosialurinn.fo

NÝGGJ VÓN TIL KVINNUR VIÐ BRÓST-KRABBASJÚKU

Granskarar hava nú hugt inn í bróstkrabbakyknur og hava fingið nýggja vitan um orsøkir til spreidding. Hetta kann verða við til at geva sjúklingum við bróstkrabba fleiri viðgerðarmøguleikar

Nýggj gransking gevur fyri fyrstu ferð eina frágreiðing um mekanismuna, sum veksur um vandan fyri, at krabbamein spreiddir seg í likaminum.

Tað er Kræftens Bekæmpelse í Danmark, sum hevur arbeitt við hesi gransking, og vónin er, at nýggja vitanin kann føra til viðgerðir, sum meira neyvt hóska til hvønn einstakan sjúkling, enn viðgerðirnar gera í dag.

Nýggja granskingin gevur meira vitan um tær mekanismur, sum gera krabbakyknur færrar fyri at spreidda seg, og hesaferð hevur fokus verið á bróstkrabbakyknur, sum hava eitt serliga stórt tal av so nevndum HER2-reseptor-um – ella nervaoddum.

Knútar í bróstinum verða altíð kannaðir fyri HER2. Tað er nevniliga soleiðis, at ein ov stór mongd av HER2-reseptor-um veksur um vandan fyri, at krabbasjúkan kemur aftur.

Við at dyrka krabbakyknur við høgum tali av HER2 í serligum trídimensjonellum gelé á royndarstovu hava granskarar nú fyri fyrstu ferð fingið innlit í tær mekanismur í innaru kyknunum, sum eru orsøkin til áleypandi vøksturin.

Betri viðgerð

Frágreiðingin finst í proteininum, sum kallast MZF1, har ein einstakur bólkur av kemiska evninum fosfor er avgerandi fyri, um krabbakyknurnar gerast áleypandi og spreidda seg ella ei.

Um fosfor-hópurin situr á MZF1, setir hetta gongd á eina røð

Granskarar hava nú fingið innlit í tær mekanismur í innaru kyknunum, sum eru orsøkin til áleypandi bróstkrabbavøkstur

av signalum, sum gera krabbakyknurnar áleypandi. Situr fosfor-hópurin ikki á MZF1, spreidda krabbakyknurnar seg ikki.

Við grundarlagi í hesi gransking á royndarstovu vóna granskarar, at nýggja vitanin kann geva kvinnum við bróstkrabba eina betri viðgerð.

- Jú, meira vitan vit hava um, hvat hendir inni í krabbakyknunum, jú betri kunnu vit viðgera sjúkuna. Okkara vón er, at vit upp á longri sikt kunnu brúka hesa vitan til at peika út teir sjúklingar, sum eru í serligum vanda fyri at fáa afturstig. Síðan verður viðgerðin, sum hesir sjúklingar fáa, málrættað tilsvandi, soleiðis at vandin fyri afturstigum verður minni.

Tað sigur bólkaleiðarin, Tuula Kallunki, sum hevur luttikið í granskingini vegna Kræftens Bekæmpelses Center for Kræftforskning.

Við sjúklingum

Nýggju úrslitin stáva frá

royndum, sum eru gjørd á royndarstovu, men granskarar fara at halda fram við kanningunum við at kanna veruligar krabbaknútar hjá bróstkrabbasjúklingum.

Tuula Kallunki sigur, at við at kanna, um MZF1 í krabbaknútnum hevur í sær fosfor ella ei og samanbera úrslitin við, hvussu sjúkan hevur ment seg hjá sjúklingum, kunnu granskarar fáa eina mynd av, hvønn týðning mekanisman hevur í likaminum – eitt nú í mun til spreidding og afturstig í sjúkuni.

Í dag verða sjúklingar við HER2-positivum bróstkrabba vanligar viðgjørdir við heilivági, sum rakar HER2.

- Men, um komandi gransking staðfestir, at fosfor-bólkurin hevur ein sentralan týðning, kann granskingin móguliga lata upp fyri fleiri móguleikum fyri viðgerð. Talan kundi eitt nú verið um viðgerðir, sum blokera fosfor-bólkin, sigur Tuula Kallunki.

Fleiri móguleikar

Bólkaleiðarin heldur, at nýggjar viðgerðir partvís kunnu geva læknum fleiri móguleikar fyri viðgerð til sjúklingar, har krabbakyknurnar eru vorðnar mótstøðuførar yvirfyri viðgerðum, sum finnast í dag.

- Hugsandi er eisini, at nýggjar viðgerðir kunnu vísa seg at gerast meira effektivar enn tær, vit kenna í dag, leggur Tuula Kallunki, afturat.

Kelda: www.cancer.dk
vilmund@sosialurinn.fo

- Jú, meira vitan vit hava um, hvat hendir inni í krabbakyknunum, jú betri kunnu vit viðgera sjúkuna, sigur bólkaleiðarin, Tuula Kallunki